Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערן
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז בעגיננט מיט דעם עמפֿאנג דעם ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נומ׳ 1,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 „ „ „
פֿיערטעליעהריג 2 גולד׳ 50 קר׳ ע׳-וו.
פֿירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גולד׳ 50 קר׳ ע.-וו.
פֿיערטעליעהריג 2 „ 75 „ „

Nr. 85, צעהנטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג כא תמוז ה׳ת׳ר׳ל׳ח׳. — Pest, den 22. Juli 1878.

ענגלאנד האט דאָך געזיעגט!

נאָך אונד נאָך שטעללט עס זיך הערויס, דאס אויף דעם בערלינער קאָנגרעססע דאָך נור ענגלאנד דען זיעג דאפֿאָנגעטראגען האט. דער קלוגע ענגלישע מיניסטער-פרעזידענט, לאָרד בעאקאָנספֿיעלד, האט עס דורך זיינע שארפֿזיננינגע פאָליטיק אונד דורך דיא אונגעהייער גראָסען ענגלישען קריעגס-ריסטונגען דאָך זאָ ווייט געבראכט, דאסס דאס רויבזיכטיגע רוסלאנד, וועלכעס שאָן דען גראָסטען טהייל דער טירקייא אין זיינען קראללען האטטע, דאָך זעהר פֿיעלעס וויעדער פֿאללען לאססען אונד הערויסגעבען מוסטע, אונד נור איינען וויניגען טהייל בעהאלטען דורפֿטע. טראָטצדעם רוסלאנד בייא בעגינן דעם קריעגעס פֿערשפּראָכען, דאס עס ניכטס עראָבערן וואָללע, זאָ וואוסטע מאן דאָך, דאס עס נאָך דעם בלוטיגען קריעגע אונד נאָך זיינעם זיעגע דאָך עטוואס גענהמען ווירד, אונד עס קאָננטע אויך ניעמאנד דאראן גלויבען, דאס זיך יעטצט רוסלאנד מיט ניכטס היימשיקען לאססען ווערדע. אין זיינעם ערסטען פֿריעדענס-פֿערטראגע פֿאָן סאן שטעפֿאנאָ וואָללטע נון רוסלאנד גאר צו פֿיעל נעהמען; אבער אין דעם צווייטען פֿריעדענס-פֿערטראגע צו בערלין האט איהם ענגלאנד דאס „צו פֿיעל" וויעדער הערויסגעריססען. צווייא דריטטעל פֿאָן דעם טירקישען געביעטע אין דער גראָסע פֿאָן 30000 קוואדראט-מיילען, דיא שאָן רוסלאנד גענאָממען, מוסטע עס דער טירקייא וויעדער צוריקגעבען.

רוסלאנד וואָללטע אנפֿאנגס האבען, דאס באָסניען אונד דיא הערצעגאָווינא ענטוועדער אן סערביען אונד מאָנטענעגראָ קאָממען, אָדער ווייטער דער פלאטץ דער עוויגען אונרוהען אונד רעוואָלוציאָנען בלייבען, מיט וועלכען דיא טירקייא אונד דאס בענאכבארטע עסטעררייך-אונגארן פֿאָרטוועהרענד צו טהון האבען זאָללען. דיא טירקייא העטטע אין באָסניען אונד אין דער הערצעגאָווינא וועניגסטענס איינע ארמעע פֿאָן 50000 מאנן האבען מיססען, אום נור האלבוועגס אָרדנונג שאפֿען צו קאָננען, אונד עסטעררייך-אונגארן העטטע דיא 150000 באָסנישע פֿליכטלינגע נאָך ווייטער אויסהאלטען מיססען, וואס אויך איינע אונגעהייערע פלאגע פֿיר אונס ווערע. — אום נון דיעזע באָזען רוסישען אבזיכטען ניכט צור אויספֿיהרונג געלאנגען צו לאססען, אונד אום דיא טירקייא פֿאָן דער לאסט צו בעפֿרייען, אין איהרען ווייטען וועסטליכען פראָווינצען דורך 50000 מאנן דיא אָרדנונג אויפֿרעכט צו ערהאלטען, וואורדע עסטעררייך-אונגארן דאצו בערופֿען, באָסניען זאָ לאנגע צו בעזעטצען, ביז דא דיא רוהע אונד אָרדנונג וויעדער זיכער געשטעללט זינד.

דיא טירקייא וואורדע אלזאָ ניכט צערשטיקעלט אונד פֿערטהיילט. דאס טירקישע רייך אין איירָאפּא אלליין איזט נאָך אימטער 60000 קוואדראט-מיילען גראָס, אונד ענגלאנד האט יעטצט אללעס מאָגליכע צום שוטצע אונד צור אויפֿרעכטהאלטונג דער טירקייא געטהאן.

אין דיעזעם זיננע האט נון לאָרד בעאקאָנספֿיעלד פֿאָריגען דאָננערסטאג איינע רעדע אים ענגלישען פארלאמענטע געהאלטען. צום שלוסע זיינער רעדע זאגטע ער: „אָהנע איינען טראָפּפֿען ענגלישעס בלוט צו פֿערגיעסען, וואורדען גראָסע ערפֿאָלגע ערריכט. וויר ברויכען עס ניכט צו בעדויערן, דאס וויר פֿיר אונזערע קריעגס-ריסטונגען זאָ פֿיעל אויסגאבען מאכטען; וויר האבען דאמיט דען קריעג פֿערהיטעט, דער נאָך מעהר אויסגאבען ערפֿאָרדערט העטטע. וויר האבען רוסלאנד דיא וואָרטע צוגערופֿען: „האלט איין! ביז היעהער אונד ניכט ווייטער!" רוסלאנד דארף קיינע ווייטערען עראָבערונגען אין דער אזיאטישען טירקייא מאכען. וויר האבען אונס יעטצט אים זידען דער אזיאטישען טירקייא אויף דער אינזעל ציפּערן פֿעסטגעזעטצט, אום דיא אזיאטישע טירקייא פֿאָרטוועהרענד פֿאָר אויגען צו האבען, אונד אום דאס טירקישע רייך אונד דען פֿריעדען ערהאלטען צו קאָננען. — וויר האבען ניכט נור מיט עסטעררייך-אונגארן, זאָנדערן אויך מיט פֿראנקרייך איין בינדניס אבגעשלאָססען. פֿראנקרייך איזט יעטצט אונזער בעסטער פֿריינד, אונד דיעזער בונד מיט פֿראנקרייך איזט עבענפֿאללס איין שוטץ-דאמם געגען דיא ווייטערע עראָבערונגס-זוכט רוסלאנדס — אָדער דייטשלאנדס!" —

לאָרד בעאקאָנספֿיעלד איזט יעטצט דער העלד דעם טאגעס. איין זיעגרייכער ארמעע-פֿיהרער ווירד בייא זיינער ריקקונפֿט ניכט מיט זאָלך׳ אויסעראָרדענטליכער בעגייסטערונג בעגריסט, אלס לאָרד בעאקאָנספֿיעלד. נור לאָרד גלאדסטאָנע (וויללאם גלעדסט׳ן) בעמיהט זיך צו בעווייזען, דאס דיא פאָליטיק פֿאָן לאָרד בעאקאָנספֿיעלד איינע אונריכטיגע אונד דאס דיא בעזעטצונג דער אינזעל ציפּערן דורך ענגלאנד נור צום שאַדען ענגלאנדס זייא. אבער דיא פארטייא דעם לאָרד גלאדסטאָנע איזט פֿערשווינדענד קליין געגען דיא דעם לאָרד בעאקאָנספֿיעלד.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (נ א ך א י י נ מ א ל ד י א י ו ד ע נ-פֿ ר א ג ע א י ם אָ ר י ע נ ט ע.) הייטע איזט וואָהל דיא יודען-פֿראגע אים אָריענטע גליקליך געלאָזט. עס דירפֿטע יעדאָך פֿאָן אינטערעססע זיין, יענע מעננער צו קעננען, וועלכע פֿיר דיא גלייכשטעללונג דער יודען איינגעשטאנדען, וויא ניכט מינדער אויך יענע, וועלכע דיעזע גלייכשטעללונג אויף דעם קאָנגרעססע אויס אללען קרעפֿטען צו בעקעמפֿפֿען זוכטען. אויס דעם פֿריעדענס-פֿערטראגע זעלבסט קאנן מאן דיעס וואָהל ניכט ערפֿאהרען, דא היער יא נור דיא בערייטס פֿעסטגעשטעללטען פונקטע פֿאָרקאָממען. נון ווערדען אבער יעטצט אויך דיא „פראָטאָקאָללע" דער קאָנגרעס-בעראטהונגען פֿעראָפֿפֿענטליכט, וואָרין דיא אייסערונגען דער איינצעלנען פֿערטרעטער אויף דעם קאָנגרעססע גענויא פֿערצייכנעט זינד. היערויס ערזעהען וויר, דאס דיא יודענפֿראגע אייגענטליך בייא דען בעראטהונגען איבער דיא „אונאבהעננגיגקייט סערביענס" צור שפּראכע קאם. דער פֿראנצאָזישע דעליגירטע מיניסטער וואדדינגטאָן זאגטע היעבייא: „איך שטעללע דען אנטראג, דאס דיא אונאבהענגיגקייט סערביענס נור אונטער דער בעדינגונג אנערקאננט ווערדע, ווענן זעממטליכע בעוואָהנער דיעזעס פֿירסטענטהומס, אָהנע אונטערשיעד דער רעליגיאָן, פֿאָללשטענדיג ג ל י י כ ע רעכטע געניעסען. קיינער זאָלל וועגען זיינער רעליגיאָן פֿאָן איינעם שטאאטס-אמטע אויסגעשלאָססען, קיינער וועגען זיינעם גלויבענס אים געווערבע אונד אים האנדעל בעהינדערט ווערדען!" — דא ערהאָב זיך פֿירסט גאָרטשאקאָף צו פֿאָלגענדער אייסערונג: „איך פֿערמוטהע דא, דאס זיך׳ס בייס גאנצען בלאָס אום דיא גלייכשטעללונג דער יודען האנדלע. נון מוס איך הערפֿאָרהעבען, דאס אין רוסלאנד וואָהל דיא רעליגיאָנס-פֿרייהייט הערשע, איך ווירדע דאהער גערנע אויך פֿיר דיא רעליגיאָנס-פֿרייהייט אין סערביען שטיממען. אללייןווענן עס זיך אום דיא בירגערליכען אונד פאָליטישען רעכטע דער איזראעליטען האנדעלט, זאָ מאָכטע איך עס ניכט גערנע זעהען, דאס מאן דעם פֿירסטענטהומע סערביען דיא גלייכשטעללונג דער יודען אויפֿנאָטהיגע. מאן פֿערגעססע דאָך ניכט, דאס מאן איינע זאָלכע גלייכשטעללונג וואָהל דען איזראעליטען אין בערלין, פאריז, לאָנדאָן אונד וויען אָהנע געפֿאהר איינרייטען קאנן, ניכט אבער דען יודען סערביענס, רומעניענס אונד רוסלאנדס, וועלכע איינע ו ו א ה ר ע ל א נ ד-פ ל א ג ע זינד!" — דער פרעזידענט פֿירסט ביסמארק, דער בעקאננטליך זייט יע איינע רוסענפֿריינדליכע פאָליטיק בעטריעב, שעמטע זיך איבער דיעזע יודענ-פֿיינדליכע אייסערונג דעם פֿירסטען גאָרטשאקאָף אונד זאגטע פֿאסט אונווילליג: „מיין קאָללעגע, הערר גאָרטשאקאָף, שיינט דיא בעהויפּטונג אויפֿצושטעללען, דאס איין מענש, דער אין קעטטען געבונדען איזט, ניכט זאָ שנעלל לויפֿען קאנן, אלס דער פֿרייע מענש. דאס זאגע אויך איך. אבער עבען דעסהאלב מוס מאן אויך דיא יודען אים אָריענטע פֿרייא מאכען, דאמיט זיא אין דער בילדונג אונד געזיטטונג זאָ ווייט פֿאָרשרייטען, אלס איהרע גלויבענסגענאָססען אין אנדערען שטאאטען. ווענן דיא יודען אין סערביען, רומעניען אונד רוסלאנד אלס „לאנדפלאגע" בעטראכטעט ווערדען מיססען, זאָ זינד זיא דיעס עבען נור דעסהאלב, וויילל זיא אים האנדעל אונד וואנדעל בעשרענקט זינד. מאן געוועהרע דען יודען דיא פֿאָללקאָממענע גלייכשטעללונג, אונד זיא ווערדען ניכט מעהר איינע פלאגע, זאָנדערן איין זעגען זיין פֿיר דאס לאנד, אין דעם זיא וואָהנען!" — פֿירסט גאָרטשאקאָף ליעס זיך אויך דורך ביסמארק ניכט איינשיכטערן אונד זאגטע: „איך קעננע בעססער דיא יודען רוסלאנדס. דיא רעגיערונג מוסטע דיעזעלבען אין פֿערשיעדענען פראָווינצען אונטער „אויס-נאהמס-געזעטצע" שטעללען, דאמיט זיא דיא איבריגע בעפֿאָלקערונג ניכט צו גרונדע ריכטען. איך בעשטעהע דאהער דאראויף, דאס דען יודען אין סערביען דיא בירגערליכען אונד פאָליטישען רעכטע נ י כ ט אונבעדינגט געוועהרט ווערדען מאָגען!" היעראויף ערגריפֿף אויך דער צווייטע פֿערטרעטער ר ו ס ל א נ ד ס, גראף ש ו ב א ל אָ ף, דאס וואָרט אונד זאגטע: „מיינע הערדען! עס איזט איינע וואהרע שאנדע, איבער דיעזען געגענשטאנד צו שטרייטען. מיין הערר קאָללעגע, פֿירסט ג אָ ר ט ש א ק אָ ף, ווינשט יא אויך דיא רעליגיאָנס-פֿרייהייט. דיעזע קאנן יא אויסגעשפּראָכען ווערדען, אָהנע דאס מאן סערביען אָדער רומעניען דיא גלייכשטעללונג דער יודען אָהנע אויפֿשוב אויפֿנאָטהיגע!" — נון ערהאָב זיך דער פֿערטרעטער איטאליענס, גראף לוינאָי, אונד זאגטע: „איך זעהע ניכט איין, ווארום סערביען איינען פֿאָרצוג האבען זאָלל געגענאיבער עסטעררייך-אונגארן, דייטשלאנד, פֿראנקרייך אונד ענגלאנד, אין וועלכען שטאאטען דיא גלייכשטעללונג דער יודען לענגסט צום געזעטצע ערהאָבען וואורדע. ווענן סערביען ניכט אן דען איינענען זינדען צו גרונדע געהט, זאָ ווירד עס אן דער גלייכשטעללונג דער יודען געוויס ניכט שטערבען!" — גראף אנדראשי אונד דיא פֿערטרעטער דער טירקייא שפּראכען זיך נון עבענפֿאללס פֿיר דיא גלייכשטעללונג דער יודען אים גאנצען אָריענטע אוים. פֿירסט ביסמארק

בעקאננטליך דיא טירקייא נאָך ערגער צוריכטען וואָללטע, אלס דער פערטראג פאָן סאן שטעפאנאָ. איינע זעהר געבילדעטע פרויא אין בערלין, וועלכע אלס טירקען-פריינדין בעקאננט איזט, פראגטע איינען פערטרעטער דער טירקייא: „וואָרום ער דענן געגען איין זאָלכעס פערפאהרען דעם קאָנגרעסעס ניכט פראָטעסטירע?" דער געפראגטע אנטוואָרטעטע: „איינסט קאם איין קאָך אין איינען היהנער-האָף אונד ריכטעטע אן זיא דיא פראגע: „וואָללט איהר געקאָכט אָדער געבראטען ווערדען?" דיא היהנער שריען לויט אויף: „וויר וואָללען ניכט געקאָכט אונד ניכט געבראטען ווערדען!" דא לאכטע דער קאָך אונד זאגטע: „דאס האבע איך יא ניכט געפראגט; איהר מיססעט מיר אויף מ י י נ ע פראגע אנטוואָרטען!" זאָ ערגינג עס אונס אויף דעם קאָנגרעסע. דיא טירקייא וואורדע אלס היהנער-האָף בעטראכטעט. מאן פראגטע אונס: „אָב וויר אבגעשלאכטעט, אבגעווירגט אָדער אבער לעבענדיג אין שטיקע פעררייססען ווערדען וואָללען?" וויר אנטוואָרטעטען נאטירליך: „וויר וואָללען ניכט אבגעשלאכטעט, ניכט אבגעווירגט אונד אויך ניכט לעבענדיג אין שטיקע פעררייססען ווערדען!" דא וואורדען וויר פאָן ביסמארק מיט דען וואָרטען אנגעשריען: „מיינע העררען! דיעס האט זיא יא ניעמאנד געפראגט, זיא האבען נור אויף דאס צו אנטוואָרטען, אום וואס זיא געפראגט וואָרדען זינד!" — זאָ קאם עס, דאס מאן אונס פאָר אללעם לעבענדיג אין שטיקע פעררייססען. דאס אבשלאכטען אָדער אבווירגען דירפטע לייִדער ערסט פאָלגען!

*(י י ד י ש ע פ י ר ס ט ע ן אין ע נ ג ל א נ ד!) אויך ענגלאנד האט ביז הייטע קיינען יידישען פירסטען, יא ניכט איינמאל איינען יידישען גראפען. טראָטץ איהרעס רייכטהומס אונד איהרעס איינפלוססעס האבענס דיא יודען זעלבסט אין דען איינגעקלערטעסטען שטאאטען ניכט ווייטער אלס ביז צום ראנגע איינעס באראָנס געבראכט. — נון זאָלל יעטצט בעקאננטליך לאָרד בעאקאָנספיעלד דען טיטעל הערצאָג אָדער פירסט ערהאלטען. דאס ווירדע אין ענגלאנד וועניג אויפזעהען מאכען, דא יא לאָרד בעאקאָנספיעלד בלאָס אלס יודע געבאָרען איזט, זייט זיינער קינדהייט יעדאָך ניכט מעהר דעם יודענטהומע אנגעהאָרט. אללייִן מיט דעם פירסטענ- אָדער הערצאָג-טיטעל איזט אויך דאס רעכט פערבונדען, דאס דער בעזיטצער דעסזעלבען בייא זיינעם אבלעבען דיעזען טיטעל איינער אנדערן, איהם בעליעביגען פערזאָן איבערטראגען קאנן. — נון וויים עס אבער יא אין ענגלאנד יעדעס קינד, דאס דיזראעלי זיינער צייט ניכט איינמאל דען טיטעל לאָרד בעאקאָנספיעלד אנגענעהמען וואָללטע. ער טהאט עס בלאָס זיינער פרויא צו ליעבע, דערען פאטער עבענפאללס קיין לאָרד וואר. דא דיעזע פרויא בערייטס געשטאָרבען איזט, ווירדע לאָרד בעאקאָנספיעלד דען איהם צוגעדאכטען הערצאָג-טיטעל געוויס צוריקווייזען. ניממט ער דענזעלבען טראָטצדעם אן, זאָ געשיעהט עס געוויס נור מיט דער אבזיכט, דיעזען טיטעל בייא זיינעם אבלעבען איינעם זיינער פריהערען גלויבענס-גענאָססען, אלזאָ איינעם יודען, צו הינטערלאססען. היעדורך ערהיעלטע ענגלאנד פלאָטצליך איינע יידישע פירסטענ-פאמיליע. —

*(ד א ס ג ע פ ע ק ד ע ם ש א ה מ י ט ב ע ש ל א ג ב ע ל ע ג ט.) אם 14-טען דיעזעס פערליעס דער שאה פאָן פערזיען דיא שטאדט וויען, אום אין זיינע היימאטה צוריקצורייזען. פאָר דער אברייזע איזט דעמזעלבען יעדאָך איין מאהלער פאססירט. אים יאהר 1873 קאם נעמליך דער שאה אויך צור וועלטאויסשטעללונג נאך וויען. איין שפעדיטאָר פיהרטע דאס געפעק דער פערזישען מאיעסטעט פאָם באהנהאָפע נאך דעם לוסטשלאָססע לאקסענבורג. היעפיר רעכנעטע דער שפעדיטאָר 2000 פראנקס שפעזען אויף. דער שאה וואָללטע דיעזע רעכנונג ניכט בעצאהלען, דא קאיזער פראנץ יאָזעף אללע שפעזען דער פערשיעדענען מאָנארכען, דיא זעלבע, אנלעסליך דעם בעזוכעס דער וועלטאויסשטעללונג, איננערהאלב דער מאָנארכיע מאכען מוסטען, אויס דער אללערהאָכסטען האָף-קאססא בעשטרייטען ליעס. — אבער אויך בייא דער האָף-קאססא וואורדע דיא רעכנונג דעם שפעדיטאָרס צוריקגעוויעזען, ווייל איהם דא ניעמאנד דען אויפטראג ערטהיילט האטטע, דאס געפעק דעם שאה פאָם באהנהאָפע נאך לאקסענבורג צו טראנספאָרטירען. דא דער שאה נון ווידער נאך וויען געקאָממען, ליעס דער שפעדיטאָר, דער פערגעבענס פאָללע 5 יאהרע אויף זיין געלד וואַרטעטע, דאס געפעק דעם שאה דורך זיינען אדוואָקאטען מיט בעשלאג בעלעגען. — עס איזט ניכט בעקאננט, וויער ענדליך דאָך דיא צאהלונג געלייסטעט, אָב נעמליך דער שאה אָדער אונזערע האָף-קאססא. זאָ פיעל איזט נור געוויס, דאס דער שאה פאָן פערזיען בייא זיינער אברייזע פאָן וויען זיינע „זיעבענ-זאכען" ניכט צוריקגעלאססען האט!

*(ו י א מ א ן אין כ י נ א ד ע ר ה ו נ ג ע ר ס-נ אָ ט ה א ב ה ע ל פ ע ן וויל!) בעקאננטליך הערשט אין כינא זייט לאנגע איינע פירכטערליכע הונגערס-נאָטה, דער טויזענדע אונד אבער טויזענדע פאָן מענשענלעבען צום אָפפער פאללען. דיא ביידען פרייען דעם כינעזישען קאיזערס האבען נון, וויא דער „נייען פרייען פרעססע" געמעלדעט ווירד, פאָלגענדע פעראָרדנונג פיר דיא קאיזערליכע הויז-האלטונג פעסטגעשטעללט: „דיא קאיזערליכען מאהלצייטען דעם מאָרגענס אונד אבענדס מיססען אויף „האלבע פאָרציאָנען" בעשרענקט ווערדען. זעממטליכע פלייש-שפייזען ווערדען אבגעשאפפט. דיעזע פעראָרדנונג מוס זאָלאנגע געוויססענהאפט בעאָבאכטעט ווערדען, ביז איין גוטער רעגען ערפאָלגט." — (אין כינא ווירד בעקאננטליך דער קאיזער אויך אלס פערטרעטער צווישען גאָטט אונד דען מענשען פערעהרט. יעדע נאָטהלאגע, פאָן דער דאס לאנד היימגעזוכט ווירד, ווירד דעסהאלב דעם „זינדהאפטען" לעבען דעם העררשערס צוגעשריעבען. זאָ מאנכער קאיזער אין כינא איזט בערייטס אין פאָלגע איינעס רעגענ-מאנגעלס געשטירצט וואָרדען. דעסהאלב איזט עס אויך ערקלערליך, ווענן מאן דעם קאיזער נור איינע „האלבע פאָרציאָן" שפייזע צוקאָממען לאסט אונד איהם דיא פלייש-נאהרונג גענצליך ענטציעהט, זאָלאנגע קיין רעגען ערפאָלגט. דיא ערשפארניס אין דער קאיזערליכען הויזהאלטונג בעטראָגט אין פאָלגע דיעזער פעראָרדנונג טעגליך 90 ביז 120 גולדען, וועלכע סוממע אן דיא נאָטהלייִדענדע בעפאָלקערונג פערטהיילט ווירד. —

בריעפע דער רעדאקציאָן.

העררן דוד שפיטצער אין נ . . . זיא האבען דיא דעם וואונדער-קינדע פראנקל אויפגעגעבענע רעכנונג ריכטיג געלאָזט. אין אונזערעם בלאטטע האט זיך איין „דרוק-פעהלער" איינגעשליכען. גליקליכערווייזע איזט היעדורך ניעמאנד צו שאדען געקאָממען.

געשעפטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

נ ע ט ר יי ד ע-ג ע ש ע פ ט. פאָן ו ו יי צ ע ן וואר נעסטערן וועניג צו מארקטע געבראכט, דער פערקויף וואר שוואך. פערקויפט וואורדען 8000 מטצר.

ו ו יי צ ע ן טהייס 500 מעטער-צטנר 77·8 קילאָ 11·10 גולד. — 100 מעטער-צטנר 77·5 קילאָ 11. גולד 100 מעטערצטנר, 77·3 קילאָ 10.90 גול. 100 מעטר. צטנר 77 קילאָ 10,90 גולד.

ה א פ ע ר 5,70— גולד.

ק ו ק ו ר ו ץ 6,37 גול. —

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דער אם 18-טען ד. מ. היער אבגעהאלטענען פעסטער וואָכענמארקטע וואורדען 1846 שטיק גראָס- אונד 2239 קליינ-פיעה צו מארקטע געבראכט. היעפאָן וואורדען פערקויפט: 36 שטיק ש ט י ע ר ע, פער שטיק פאָן 80 — 157 גולדען. — 538 אָכסען דאס פאאר פאָן 140—297 גולד. 1051 קיהע דאס פאאר פאָן 115—185 גול. 64 מעלק-קיהע דאס שטיק פאָן 60—140 גול., 117 שטיק ביפפעל דאס פאאר צו 140—210 גול., 361 שטיק קעלבער דאס שטיק פאָן 8 — 16 גול. 2109 שטיק שאפע דאס פאאר $12^1/_2$—$20^1/_2$ גולד. פרייזע פער 100 קילאָ: אָכסענ-פלייש 48 — 51 גולדען, — קוה-פלייש 46 — 50 גול., קאלב-פלייש 60—70 גולד. ביפפעל-פלייש 44—47 גולד.—

לאָטטאָ-ציעהונג פאָם 17-טען יולי 1878.

הערמאננשטאדט	17	11	48	63	31
לעמבערג	73	62	18	46	3
פראג	27	52	88	69	80

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

קורז-טאבעללע פאָם 18. יולי

געלד-קורז

	קר.	פל.
זילבער-אגיא	05	101
דוקאטען	48	5
עסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	28	9
נאפאלעאָנדאָר	28	9
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	15	57
20 מארקשטיקע	41	11
פאפיער רובעל	25	1

לאָזע.

	קר.	פל.
1839-ער ראָטהשילד-לאָז גאנצע	50	332
דעטטא " פינפטעל	50	331
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָז	—	109
1860-ער " גאנצע	—	114
דעטטא " פינפטעל	50	123
1864-ער לאָז צו 100 גולדען	50	142
דעטטא " 50 "	50	141
טהייס רעגולירונגס "	—	24
טירקען-לאָז	80	33
קרעדיט-לאָז	—	162
קלארי-לאָז צו 40 גולדען	—	30
דאָנוי-דאמפפשיפפאהרטס-לאָז	50	94
אינסבּרוקער לאָז	—	19
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	—	14
קראקויער " 20 "	75	14
אָפנער " 40 "	—	28
פאלפי " 40 "	25	30
רודאלפס-לאָז " 10 "	50	14
סאלם-לאָז " 40 "	—	38

לאָזע.

	קר.	פל.
זאלצבורגער לאָז צו 20 גולדען	—	16
סט. גענאיס " 40 "	—	36
סטאניסלויער " 20 "	50	20
טריעסטער " 100 "	—	119
דעטטא " 50 "	—	61
וואלדשטיין " 20 "	—	23
ווינדישגרעטצער " 20 "	25	28
אונגארישע פרעמיען-לאָז צו 100 גולד.	—	86
דעטטא צו 50 גולדען	50	85
וויענער לאָז	90	92

ווערטה-פאפיערע

	קר.	פל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	60	79
טעמעשוואר-באנאטער	—	78
זיבענבירגישע	50	76
גאליציזשע	—	85
בוקאווינער	75	81
אונגארישע אייזענבאהנאנלעהען	—	103
ווייגצעהענט-אבלאָזונגס-אבליגאציאָנען	—	86
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראָצענט	50	96
דער אונגארישען היפאָטעקען באנק צו 5 איינהאלב פראָצענט	25	79
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראָצענט	—	—
דעטטא צו 6 פראָצענט	—	—
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	50	94

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	9.40—9,55
"	"	75	9.65—9 80
"	"	76	10.05—10,15
"	"	77	10.20—10.35
"	"	78	10.60—10.70
"	"	79	—.——.—
"	"	80	—.——.—
"	טהייס	74.	9.80—9.90
"	"	75.	10,05—10.20
"	"	76.	10.35—10.45
"	"	77.	10.55—10 65
"	"	78.	10.75—10,85
"	"	79.	10.95—11.—
"	"	80.	—.——.—
"	פעסטער באָדען	74	9.50—9 60
"	"	75	9.75—9.90
"	"	76	10 05—10.25
"	"	77	10.30—10.35
"	"	78	10.45—11.65
"	"	79	10.75—10.80
"	"	80	—.——.—
"	ווייסעלבורגער	74	9,70—9.80
"	"	75	9.95—10.10
"	"	76	10.25—10.35
"	"	77	10 45—10.55
"	"	78	10.65—10 70
"	"	79.	10.80—10.90

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	6,40—6,20
נערסטע מאלץ	62	.——.—
נערסטע פוטטער	62	.——.—
האפער	41	6.10—5.70
קוקורוץ באנאטער		6.40—6.35
אנדערער	73	6.30—6.25
הירזע		.——.—

טערמינע, פער 100 קילאָגר.

ווייצען פער אָקטאָבער	9.70
" פריהיאהר	—.—
קוקורוץ	—.—
נערסטע	—.—
האפער אָקטאָבער	5,90—
"	—.—
רעפס	15.—

נאללען-מעהל

		קר. פל.
נומער 0		22 20
" 1		21 60
" 2		21 —
" 3		20—
" 4		19 40
" 5		17 40
" 6		16 30
" 7		14 90
" 8		12 80
" 8½		10 80
שפיריטוס: [illegible]		34.—
" נייע		32,25

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1878 Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

לעניך! אלס לאָרד האבע איך מיך נאָך ניע פאָטאָגראַפירען לאססען. נעהמען זיא דאהער פריינדליכסט דאס בילד דעם „יידישען יינגלינגס" דע איזראעלי ענטגעגען. אין ענגלאנד גיבטס יא פיעלע לאָרדס. דאס אבער אויך אויס איינעם „יידישען יינגלינגע" איין לאָרד ווערדען קאָננטע, דאס איזט עבען דער ענגלישען רעגיערונג צו פערדאנקען, אינטער דערען שוטץ יעדער זיינען גייסט אונד זיינע ווילענס-קראַפט אונגעהינדערט ענטוויקעלן קאנן!"— ביי זיינער אנקונפט אין לאָנדאָן ווארדען נאטירליך דעם בעריהמטען שטאאטסמאננע וועגען זיינער ערדינגענשאַפטען אויף דעם קאָנגרעססע דיא גלענצענדסטען עמפפאנגס-פייערליכקייטען בערייטעט; ער ווארדע פאָן דעם פערזאממעלטען פאָלקע מיט דעם רופע: עס לעבע דער הערצאָג פאָן ציפערן! בעגריסט. דיא שטאדט לאָנדאָן ליעס איהם אונד זיינעם קאָללעגען סאליסבורי איין עהרענבירגער-דיפלאָם איבערריכען אין איינער גאָלדענען קאפסעל (שאכטעל) אים ווערטהע פאָן 2500 פפונד שטערלינג (25000 גולדען). אלל דאס ריהרטע דען גרייזען שטאאטסמאנן ניכט. ער דאנקטע בלאָס אין איינפאכען ווערטען פיר דיא איהם דארגעבראכטע אנערקעננונג. שטאאטסמעננער עמפפינדען עבען זעלטען איינע טיעפערע רעגונג. זיא זינד געגען דאס לאָב עבענזאָ אבגעהערטעט, אלס געגען דיא אָפט זעהר ביססענדע קריטיק. אונד דאָך וואר דיעזער האָכבעיאהרטע, אבגעהערטעטע שטאאטס-מאנן וויא איין קינד צו טהרענען געריהרט, אלס אוים דער מיטטע דער נאָך 100-טויזענדען צעהלענדען פאָלקס-פערזאממלונג צוויא מעננער הערפאָרטראטען, אום איהן צו בעגריסען. עס ווארען דיעס: סיר מאָזעס מאָנטעפיאָרע אונד דע קאסטראָ, וועלכער עס בעקאננטליך איממער טיעף בעדויערט האטטע, דאס דע איזראעלי ניכט יודע געבליעבען. נאכדעם לאָרד בעאקאָנספיעלד דיעזע ביידען האָכגעשטעללטען יודען אין געגענווארט דער גאנצען פערזאממלונג, שפראכלאָז פאָר ריהרונג, הערצליך אומארמטע, נאהם מאָנטעפיאָרע דאס וואָרט אונד זאגטע: „איך בין איין גרייז פאָן 95 יאהרען. איך קאנן דעם ליעבען גאָטט ניכט גענוג דאנקען, דאס ער מיר איינע זאָ לאנגע לעבענס-דויער בעשיעדען האט. איך בין אבער דעם אללפאטער אים הימעל צום טויזענדפאכען דאנקע דאפיר פערפפליכטעט, דאס ער מיר אם אבענדע מיינעס לעבענס נאָך דיא פריידע געגאָננט האט, דען מאנן צו בעגריסען, דער, פאָן יידישער אבשטאממונג, אונזערעם ענגלישען פאטערלאנדע איינען זאָלכען גלענצענדען זיעג אונד זאָ פיעל רוהם אונד גליק געבראכט. יעטצט ווערדע איך מיינע אויגען מיט רוהע שליעסען. איך ווערדע מיט דער איבערצייגונג שטערבען, דאס דער יידישע שטאמם פאָן דער גאָטטליעבען פאָרזעהונג דיא בעשטיממונג ערהאלטען, דער ג א נ צ ע ן ו ו ע ל ט דיא רוהע אונד דען פריעדען צו בריגגען!" — איבערוועלטיגט פאָן זיינעם געפיהלע, צאָג זיך מאָנטעפיאָרע מיט דען ביידען מעננערן פיר איינינע אויגענבליקע אין איינען איינגאנג דעם האָפעס צוריק, אום פאָר דעם פאָלקע זיינע ריהרונג ניכט צו פערראטהען. דא נאהם יעדאָך דע קאסטראָ דאס וואָרט אונד זאגטע: „עקסצעללענץ! געשטאטטען זיא מיר הייר, וואָ נור איינינע פערטרייטע צייגען זינד, איין וואָרט אויסצושפרעכען, וועלכעס איך דרייסטען פאָר דעם אנגעזאממעלטען פאָלקע ניממער אייסערן ווירדע. אָפט ערלייבטע איך מיר, אייערע עקסצעללענץ איינדרינגליך צו מאהנען, אין דען שאָס דעם וואהרען יידישען גלויבענס צוריקצוקעהרען. איך ערהיעלט איממער צור אנטוואָרט: „עס וואר איין ווערק דער פאָרזעהונג, דאס איך אין מיינער קינדהייט דעם יודענטהומע ענטריססען ווארדע. איך פיהלע, דאס איך עבען אין דיעזער מיינער שטעללונג איינען ערהאבענען בערוף האבע, דען איך אלס יודע ניכט העטטע ערפיללען קאָננען. עבען אין מיינער געגענווערטיגען שטעללונג קאנן איך פירס יודענטהום מיט ערפאָלג ווירקען אונד אויך אונזערעם ענגלישען פאטערלאנדע, וועלכעס דורך יודען-פערפאָלגונגען זיך זעלטען בעשמוטצט האט, גראָססע דיענסטע לייסטען. פאָן דיעזען דיענסטען, דיא איך צו גונסטען ענגלאנדס לייסטען ווערדע, מוס דיא וועלט דיא איבערצייגונג שעפפען, דאס יענער שטאאט, וועלכער דען יודען גוטעס ערוויזט, גלייכצייטיג אויך זיך זעלבסט גוטעס ערוויעזען האט, דא דיא יודען ניכט בלאָס איינען פעהיגען, זאָנדערן אויך איינען ד א נ כ ב א ר ע ן שטאמם בילדען! דיעזע ערהאבענע דאָפפעל-אויפגאבע מוס איך ערפיללען, בעפאָר איך צו מיינען אלטען גלויבענס-גענאָססען צוריקקעהרע!" — דיעס ווארען דיא וואָרטע, עקסצעללענץ, דיא זיא צו איהרער פערטהיידיגונג אָפט וויעדערהאָלטען. נון האבען זיא איהרע דאָפפעל-אויפגאבע אין גלענצענדסטער ווייזע ערפיללט: זיא האבען דען נאמען דעם יידישען שטאממעס ניכט בלאָס אין ענגלאנד, זאָנדערן אויף דעם גאנצען ערדען-רונדע צו עהרען געבראכט; זיא האבען ענגלאנד דורך איהרע שטאאטסמענישע קלוגהייט אויף איינע האָהע געהאָבען, דאס עס פאָן אללער וועלט אנגעשטוינט ווירד. איך רופע איהנען דאהער צו: מאנן דער פאָרזעהונג! קעהרע נון צו דיינעם פאָלקע צוריק!" — דען לעטצטען זאטץ שפראך דע קאסטראָ, דעססען אייפער פיר דאס יודענטהום שאָן אוים דער יודען-פערפאָלגונג אין דאמאסקוס (דמשק) אים יאהרע 1848 וועלט-בעקאננט איזט, מיט זאָלכער בעגייסטערונג אויס, דאס עס זעלבסט דעם 95-יעהריגען מאָנטעפיאָרע אונהיימליך צו מוטהע ווארדע. דא דע קאסטראָ ביי דען וואָרטען: „קעהרע צו דיינעם פאָלקע צוריק!" דען לאָרד בעאקאָנספיעלד אם אָבער-קליידע ערגריפף אונד איהן מיט אונווידערשטעהליכער געוואלט אן זיך העראנצאָג. לאָרד בעאקאָנספיעלד וועהרטע זיך ניכט, זאָנדערן ערוויעדערטע מיט האלב ערשטיקטער שטיממע: „דע קאסטראָ! איך דאנקע פיר איהרע ערמאהנונג. פערגעססען זיא ניכט, דאס ציפערן איינע אננעהרונג אן ירושלים בעדייטעט! דורך דען בעזיטץ דיעזער אינזעל ווירד ענגלאנד איין האָהעס אינטערעססע פיר פאלעסטינא געווינגען. דא ערוואַרטעט מיינער איינע נייע אויפגאבע — זיא פערשטעהען מיך וואָהל דאָך — ערסט ווענן אויך דיעזע אויפגאבע ערפיללט איזט — דאנן — דאנן —" יעטצט ווארדע דיא אינטערעדונג אונטערבראָכען, דא איין גראָסער טהייל דעם אנגעזאממעלטען פאָלקעס אין דען האָף הינינשטראָמטע, אים דעם געפייערטען שטאאטסמאננע נייערדינגס זיינע הולדיגונגען דארצובריגגען. מערקווירדיג היעביי איזט, דאס אויך אים ענגלישען פאָלקע, וועלכעס בעקאננטליך זעהר פלייסיג דיא ביבעל אין ענגלישער איבערזעטצונג ליעזט, דער גלויבע פאָן דער גאָטטליכען אויפגאבע דעם לאָרד בעאקאָנספיעלד הערשטע. דיא ענגלישען בלעטטער בעהייפטען נעראדעצו, דאס שאָן זכריה הנביא איבער בעאקאָנספיעלד פראָפעצייהט האבע, אינדעם ער פערקינדעטע: זאָ שפריכט דער הערר דער הערשאארען, צו יענער צייט ווערדען צעהן מעננער אויס אללערלייא שפראכען דער פעלקער איינען י י ד י ש ע ן מ א נ ן ביי דעם ציפפעל ערגרייפען אונד זאגען: „וויר וואָללען מיט א י י ך געהען, דענן וויר האָרען, דאס גאָטט מיט אייך איזט! (כה אמר ה' צבאות, בימים ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשנות הגוים, והחזיקו בכנף איש י ה ו ד י לאמר: נלכה עמכם, כי שמענו אלהים עמכם! — זכריה ח, כ"ג). נון ווארען אויף דעם קאָנגרעססע פאָלגענדע 10 שפראכען פערטרעטען: דיא ענגלישע, דייטשע, אונגארישע, טירקישע, רוסישע, פראנצאָזישע, איטאליענישע, רומענישע, גריעכישע אונד סערבישע. דא נון דיא פערטרעטער אללער דיעזער צעהן שפראכען דעם פאָם יודענטהומע אבשטאממענדען לאָרד בעאקאָנספיעלד זאָוואָהל בעציגליך דער לאזונג דער יודען-פראגע אים אָריענטע, אלס אויך בעטרעפפס דער ערווערבונג דער אינזעל ציפערן דורך ענגלאנד צוגעשטיממט האבען, גלויבט מאן אין ענג-

---

מאל צוזאממענגעטראָפפען!— אך דיא וועלט דרעהט זיך אום מיך וויא איין מיהלראד -- געבען זיא מיר איין גלאז וואססער!"

דער דירעקטאָר רייכטע איהם פרישעס וואססער, בעניאמין לעהנטע זיך דיא האנד אן דיא שטירנע, אלס אָב ער זיך מיט שווערער מיהע אן עטוואס ערינגערן וואָללטע. ענדליך ריעף ער: „ביי גאָטט, יעטצט ערסט עריננערע איך מיך, דאס דיא לעטצטען וואָרטע דעם רייבערס יאקאָב פאָר זיינעם טאָדע ווארען: „ווענן איך נור דען אנטאָן דא העטטע — אנטאָן וויים אללעס פאָן לעא — דען אנטאָן מיסט איהר זוכען — ער קעננט איהרע הערקונפט, וויא איך!" — זאָ שפראך דיעזער רייבער יאקאָב (זיעהע 22-טע פאָרטזעטצונג) — דאָך פאָרט! פאָרט! — נעהען זיא הערר דירעקטאָר! — ערצעהלען זיא ווייטער, פרויא עלטאָן!" —

„וואָ בין איך דענן אין מיינער ערצעהלונג געבליעבען?" פראגטע פרויא עלטאָן.

„„אך, שפאננען זיא ניכט נאָך ווייטער מיינע אונגעדולד! (זאגטע בעניאמין) זיא ערצעהלטען פאָן דער אלטען פרויא אונד איהרער טאָכטער, ביי דער זיא דיענטען. — וואר דיא אלטע לעאָ'ס מוטטער, דעס רייבערס יאקאָב פרויא?"" —

„זיא פערוויררען מיך יא! (זאגטע פרויא עלטאָן) דיא אלטע האט לעאָנאָרע געהייסען, זיא וואר איינע ארמע וויטווע, אונד איהרע טאָכטער האט מאריע געהייסען. זיא וואָהנטען אויף איינעם דאָרפע, אין דער נאכבארשאַפט יענעס אָרטעס, וואָ הערר אלפרעד טעמפעלטאָן וואָהנטע. פרויא לעאָנאָרע וואר איינע ענטפערנטע אנפערוואנדטע דעס העררן טעמפעלטאָן, זיא ווארדע פאָן איהם אונטערשטיטצט אונד אָפט בעזוכט. מיינען דיענסט-לאָהן האבע איך איממער פאָן דער האנד טעמפעלטאָנס ערהאלטען. דיא שאָנע מאריע ווארדע פאָם הערן טעמפעלטאָן מיט בעזאָנדערער צערטליכקייט בעהאנדעלט. אונד אלס פרויא לעאָנאָרע געשטאָרבען וואר, נאהם ער וואָהל דיא מאריע ניכט אין זיין הויז, זיא בליעב ווייטער אונטער מיינער אויפזיכט אים דאָרפע, אונד הערר טעמפעלטאָן בעזוכטע אונס דריימאל דער וואָכע. איך מערקטע באלד, דאס הערר טעמפעלטאָן מיט אנדערען אויגען אויף מאריע זיעהט, וויא איין וואָהלטהעטער אויף זיינען שיטצלינג; אבער ער וואר איין פראָממער, רעכטשאפפענער מאנן, אונד איך האטטע צוטרויען. — דאבייא איבערהייפטע ער מיך מיט זאָ פיעלעם געלדע, דאס איך דאנן נאָך — גאָטט פערצייהע עס איינער שטערבענדען — דיא פערמיטטלערין וואר."

נאכדעם דיא קראנקע וועגען איהרער שוועכע אין דער ערצעהלונג איינהאלטען מוסטע, אום אטהעם צו האָלען, זאגטע זיא דאנן ווייטער:

„באלד בעמערקטע איך נון צו מיינעם גראָסטען שרעקען, דאס מאריע אין אנדערע אומשטענדע געקאָממען — זיא וואַרד שוואנגער! — דער פראָממע הערר באנקיער טעמפעלטאָן וואר גאנץ אויסער זיך. ער, דער אין דער גאנצען אומגעגענד פיר דען בראַווסטען אונד פראָממסטען מאנן געהאלטען ווארדע, פירכטעטע פאָר ענטדעקונג — אונד דאס ערוואכען זיינעס געוויססענס, איינע יונגע, אונשולדיגע אנפערוואנדטע ענטעהרט צו האבען, ערוועקטע אין איהם דען אנגסטפאָללסטען אונד העפטיגסטען קוממער. — אבער ער נאהם זיך פעסט פאָר, מיט דער מאריע נאָך שאָטטלאנד צו איבערזיעדעלן אונד דיא צו הייראטען. — ער שעמטע זיך נור, מיט איינעם האָכשוואנגערן פרויען-צימער פאָר דען אלטאר צו טרעטען, אונד וואָללטע ערסט איהרע ניעדערקונפט אונד ערהאָלונג אבוואַרטען. — אבער דיא אונגליקליכע האטטע איינע זעהר שווערע ניעדערקונפט, אונד שטארב ווענינע וואָכען דאראויף. —"

„„וואס זאָ איינע אלטע פרויא אללעס צוזאממענשוואטצען אונד פלוידערן קאנן! (ריעף ווילליאם) דאס איזט איינע געשיכטע אויס „טויזענד אונד איינע נאכט!" —לאססען זיא אונס דאמיט אין רוהע, וויר האבען עטוואס בעססערעס צו טהון, אלס איינע אלטע קארטען-אויפשלעגערין אָדער איינע פאנטאזירענדע קראנקע אנצוהאָרען.""

„איך וואוסטע יא, זיא ווערדען עס מיר ניכט גלויבען (זאגטע דיא קראנקע), אבער דער נייסטליכע פאָן יענעם אָרטע ווירד עס איהנען בעשטעטיגען. דאס קליינע פערוואיזטע קינד, וואר עבענפאללס צור פפלעגע מיר אנפערטרויט. טעמפעלטאָן, וועלכער פאָן זיינער ערסטען פרויא קיין קינד האטטע, וואר איבעראויס גליקליך, דאס ער יעטצט איין קינד בעזיטצט, ווענן עס אויך אונעהעליך איזט. ער בעזוכטע מיך אָפטמאלס, זאָ דאס ער פאָן ניעמאנדעם בעמערקט ווארדע, קיסטע דאס קינד מיט גראָסער צערטליכקייט, וויינטע זיך דאבייא פאָם הערצען הערונטער, אונד פוהר וויעדער צוריק. דאס געהיימניס ווערע פיעללייכט ניכט זאָבאלד ענטדעקט וואָרדען, דא קאם דער גייסטליכע, אונד ענטדעקטע דען הערן טעמפעלטאָן, אלס ער נעראדע דאס קינד אין הענדען היעלט אונד עס זאָ הערצליך קיסטע." (זיעהע דיא 19. פאָרטזעטצונג.)

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

ערקלערטע היערויף דען בעשלום דער מאַיאָריטעט דעם קאָנגרעססעס, דאס דיא אונאבהענגיגקייט סערביענס אונד דער איבריגען קליינען שטאאטען אים אָריענטע נור אונטער דער בעדינגונג אנערקאננט וואורדע, דאס דיא גלייכשטעללונג אללער קאָנפעססיאָנען אונבעדינגט אונד אונפערקירצט צור אייספיהרונג געלאנגע." — איים דיעזען פערהאנדלונגען ערפאהרען וויר נון, דאס בלאָס דיא רוסישען פערטרעטער געגען דיא עמאנציפאציאָן דער יודען אים אָריענטע וואַרען. ווארום? דאס איזט לייכט ערקלערליך. דיא רוסישען פערטרעטער זאהען עס איין, דאס ווענן דיא גלייכשטעללונג דער יודען אויך אים אָריענטע צור אויספיהרונג געלאנגט, עס פיר רוסלאנד איינע עווינע שמאך בלייבט, אונטער אללען שטאאטען אייראָפא'ס דער איינציגע צו זיין, דער דיא יודען-בעדריקונג פאָרטזעטצען זאלל. לעבערליך איזט עס איבערדיעס, ווענן גאָרטשאקאָף פאָן דער "רעליגיאָנס-פרייהייט" אין רוסלאנד שפּריכט! דאַרף עס יא אין רוסלאנד יעדער צים "רעגנטהימע איבערטרעטען, וויא דיעס אין עסטעררייך, דייטשלאנד, איטאליען, פראנקרייך, ענגלאנד אונד אנדערען געבילדעטען שטאאטען הייטע דער פאלל? וויא לאנגע איזט עס איבערדיעס, דאס מאן אין רוסלאנד דען יודען מיט הילפע דער פאָליציי "בארט" אונד "פאית" אבשניידען ליעס! דאס נעננט פירסט גאָרטשאקאָף "רעליגיאָנס-פרייהייט"! מאן זיעהט, דיא הערען רוסען טרייבען אויך מיט דער רעליגיאָנס-פרייהייט איינען שווינדעל. ווענן דיעזער שווינדעל נור ניכט זאָ פלומפ אונד לעבערליך וויערע!

(איינצעלהייטען איבער לאָרד בעאקאָנספיעלד.) אין דיעזעם אייגענבליקע איזט לאָרד בעאקאָנספיעלד דער אינטערעססאנטעסטע מאנן אין אייראָפא. ווענן פירסט ביסמארק גראָסעס געלייסטעט, זאָ שטיטצטע ער זיך היעביי אויף דיא מיליטער-מאכט דייטשלאנדס, דיא זאָ גראָס איזט, דאס זיא אויך דעם וויללען איינעס קליינערען שטאאטס-מאננעס אין אויסשלאג-געבענדעם געוויכט פערליהען מיסטע. לאָרד בעאקאָנספיעלד יעדאָך קאם אויף דען קאָנגרעס מיט פאסט לעערען הענדען. עס וואורדע נעמליך דיא מיליטער-מאכט ענגלאנדס ניכט אין דעם מאאסע ערהאָהט, אים מיט דערזעלבען אויף דעם קאָנגרעססע איינען יעמאנדעם פירכט איינצוּיאגען. עס וואר דאהער אויסשליעסליך דיא "שטאאטס-מעננישע קלוגהייט", מיט דער בעאקאָנספיעלד אויף דעם קאָנגרעססע ניכט בלאָס דען פירסטען גאָרטשאקאָף, זאָנדערן אויך דען ריסען-פריינדליכען ביסמארק זאָ גלענצענד בעזיעגט האט. אונד דער זיעג וואר אים זאָ איבערראשענדער, אלס ביז קנאפפ פאָר שלוס דעס קאָנגרעססעס לאָרד בעאקאָנספיעלד בייא דען איינצעלנען פונקטען זאָ נאכגיעביג זיך צייגטע, דאס פירסט גאָרטשאקאָף אונד פירסט ביסמארק מיט רעכט אלס דיא "זיעגער" זיך בעטראכטען צו קאָננען גלויבטען. עס מאכט דאס גאנצע דען איינדרוק איינער שפּיעל-געזעללשאפט, אין דער איין מיטגליעד פאָן אללען איבריגען בעהעמפפט ווירד. דערזעלבע פערליערט איינע קארטע נאך דער אנדערען, אללעס איזט דער מיינונג, דער מאנן זייא בערייטס רעטטונגסלאָז פערלאָרען, צולעטצט יעדאָך שפּיעלט דיעזער זיינען "טרומפף" אוים אונד געווינגט צור איבעררראשונג אללער מיטשפּיעלענדען דאס פאָן אללער וועלט פערלאָרען געגלויבטע שפּיעל. היער היעס דיעזער "טרומפף" ניכט אנדערס אלס — "ציפערן". מיט דיעזעם אונערוואַרטעטען טרומפף האט דער גרייזע אונד קלוגע שטאאטסמאנן דיא רוסישע פאָליטיק געגצליך אוים דעם פעלדע געשלאגען. עס איזט דאהער קיין וואונדער, ווענן ניכט בלאָס דאס ענגלישע פאָלק, זאָנדערן גאנץ אייראָפּא דיעזעם מאננע דיא האָכסטע בעוואונדערונג אונד אנערקעננונג צאָללט. מאן ווירד עס דאהער געוויס פיר אנגעמעססען האלטען, ווענן וויר אללע איינצעלהייטען איבער לאָרד בעאקאָנספיעלד, דיא זיך אויף דעם קאָנגרעססע אונד בייא זיינעם עמפפאנגע אין לאָנדאָן צוטרוגען, היער צוזאממענפאססען. אויס דיעזעם גרונדע האבען וויר אויך דיא וואָרטע לאָרד בעאקאָנספיעלדס איבער דיא יודען-פראגע אים אָריענטע ניכט אים אָביגען פראָטאָקאָללע געגעבען, זאָנדערן וואָללען וויר זעלבע היער נאכטראגען. אויף דיא יודען-פיינדליכען אייסערונגען גאָרטשאקאָפס ערווידערטע נעמליך לאָרד בעאקאָנספיעלד פאָלגענדעס: "האָהער קאָנגרעס! מיין קאָללעגע, פירסט גאָרטשאקאָף, איזט געגען דיא גלייכשטעללונג דער יודען אים אָריענטע. ער שטיטצט זיך דאראויף, דאס דיא יודען אויך אין רוסלאנד אונטער "אויסנאהמס-געזעטצען" לעבען! איך וויל געוויס ניעמאנדען בעליידיגען. אללעין איך העטטע עס ניע געגלייבט, דאס יעמאנד איינע "שלעכטע זאכע" פערטהיידיגען זאָללטע דורך איינע זאָלך אונערהאָרטע "זעלבסט-אנקלאגע"! וואס ווירדע מאן צו איינעם ריכטער זאגען, דער דא געגען דיא פריילאססונג אונשולדיגער מענשען שטיממען ווירדע, וויל אויך "בייא איהם צו הויזע" אונשולדיגע מענשען איינגעקערקערט ווערדען! מאן ווירדע איינעם זאָלכען ריכטער געוויס זאגען: "ווארום ווירקען זיא ניכט ליעבער, דאס אויך אין איהרער היימאטה דיא אונשולדיגען מענשען פרייא ווערדען!" איך איך מאכטע דעם פירסטען גאָרטשאקאָף צורופען: "זיא זינד געגען דיא בעפרייאונג דער יודען אים אָריענטע, וויל דיעזעלבען אויך אין רוסלאנד אונטער אויסנאהמס-געזעטצען שמאכטען! ווארום ווירקען זיא אבער ניכט עבען דאהין, דאס אויך אין רוסלאנד דיא אונשולדיגען יודען פרייא ווערדען? ער זאגט, דאס אין רוסלאנד אונד אים אָריענטע גאנץ אנדערע יודען זינד, אלס אין ענגלאנד אָדער אין פראנקרייך! דאס איזט ניכט ריכטיג. ניכט דיא יודען זינד אנדערס, זאָנדערן רוסלאנד איזט אנדערס אלס ענגלאנד אָדער פראנקרייך! אללע יודען ריהרען פאָן איינעם שטאממע הער. זיא ענטוויקעלטען זיך אין ענגלאנד אונד פראנקרייך צו טיכטיגען, אכטבארען שטאאטס-בירגערן, וועהרענד זיא אין רוסלאנד גייסטיג אונד מאָראליש פערקריפפלען מוסטען. דיא שטאאטס-רעגיערונג איזט דיא ערציהערין דער מענשען. ווענן אין רוסלאנד דיא יודען ווירקליך פערקריפפעלט זינד, זאָ בעווייזט דיעס נור, דאס דיא דאָרטיגע רעגיערונג איהרער פפליכט אלס ערציעהערין ניכט געניגע לייסטעטע. אין דער טהאט, זיעהט דענן דיא רוסישע בעפאָלקערונג בעססער אויס, אלס דיא דאָרטיגע יידישע בעפאָלקערונג? געוויס ניכט! דא זיעהט מאן יא, דאס דער פעהלער ניכט אין דען יודען, זאָנדערן עבען אין דען שלעכטען פערפיגונגען דער רוסישען רעגיערונג ליעגט. איך מאכטע דענן אויך ניכט פיר דיא "גלייכבערעכטיגונג" דער יודען אין רוסלאנד שטיממען. אין רוסלאנד איזט יא אללעס "גלייך רעכטלאָז". וואָ דיא זאָננע דער פרייהייט פיר ניעמאנדען אייפגעגאנגען, קאנן איך יא פיר דיא יודען אללעין קיינע פרייהייט פאָרדערן. אללעין אים אָריענטע איזט עבען יעטצט פיר דיא דאָרטיגען פאָלקס-שטעממע דיא פרייהייט ערוונגען וואָרדען, אונד דא ווירדע איך'ס נימאער דולדען, דאס דיא יודען פאָן דיעזער פרייהייט אויסגעשלאָססען בלייבען! — ענטוועדער — אָדער! ענטוועדער דיא יודען זינד אויך פרייא, אָדער וויר אנערקענען דיא אונאבהענגיגקייט דיעזער קליינען שטאאטען ניכט! ווער איינעם אנדערען דיא פרייהייט ניכט גאָננט, מאָגע אויך זעלבסט שקלאווע בלייבען!" — אין פאָלגע דיעזער פייעריגען רעדע וואר עס, דאס דער קאָנגרעס דיא גלייכשטעללונג דער יודען אים אָריענטע אויסגעשפּראָכען האט! — אלס דער קאָנגרעס געשלאָססען וואורדע, איבערייכטע גאָרטשאקאָף דעם גרייזען בעאקאָנספיעלד זיינע פאָטאָגראפיע צום אנדענקען. לאָרד בעאקאָנספיעלד צאָג אוים זיינער ברייפטאשע איין אלטעס, זעהר אלטעס בילד, וועלכעס איינען יונגען קנאבען דארשטעללטע אונד דיא אונטערשריפט "דע איזראעלי" טרוג, מיט דען וואָרטען: "עקסצעל-

---

פאָלליעטאָן.

מערקווירדיגע פערהעלטניססע.

(85-טע פאָרטזעטצונג.)

ווילליאם וואר וויא פאָם בליטץ געטראָפפען, אלס ער פאָן דער קראנקען פרויא דיא וואָרטע "ווילליאם, איך קעננע דיך!" האָרטע. איינע אלטע איטע פרויא מיט איינעם מייניסטער "פער הוא!" — אונד ראנן האבען עבען זאָלכע לייטע, דיא שאָן זאָ פיעלע שפּישביבערייען אויסגעאיבט האבען, ניכט נעָרגע, דאס מאן זיא קעננט.

"וויא זיא דא שטעהען, מיין בעסטער העדר ווילליאם! (זאגטע דיא קראנקע פרויא סא-א עלטאָן) זעהען זיא מיך נור איין וועניג בעססער אן, — זיא ווערדען מיך דאך נאָך קעננען. — זיא קעננען מיך נאָך אימטער ניכט!— פרייליך האבען זאָלכע גראָסע העררען פיר אַרמע אלטע וייבער קיין געדעכטניס מעהר: — אבער עס וואר איינע צייט, אין וועלכער זיא מיר פיעלעס געגעבען העטטען, ווענן איך איהנען דאס געהיימניס פאָם הויזע איהרעס אָנקעלס מיטגעטהיילט העטטע. וויא אָפט וואָללטען זיא מיך אויספאָרשען! איך בין דיא סא-א עלטאָן, דיא פאָר 7 יאהרען אים הויזע איהרעס אָנקעלס דוא ווירטהשאַפטערין וואר."

"אי, וואס! ווער ווירד זיך יעטצט מיט אלטען קאַבינגען אבגעבען! (ריעף ווילליאם אונגעדולדיג) קאָממען זיא, בעניאמין, איך וויל איהנען דען פאָרפאלל מייני בעשפּרעכונג מיט אדריענגע מיטטהיילען."

"ווענן אדריעננע האבע איך היער דיא וויכטיגסטע מיטטהיילונג צו מאכען! (ריעף דיא אלטע פרויא מיט שוואַכער שטיממע.) האָרען זיא, מיינע העררען! אלס פאָר איינינגען וואָכען דיעזעס מערכען אין בעגלייטונג איינעס יונגען אָבערסטען (לעאָנארד) פאָר מיינעם קראנקען-בעטטע ערשיען, ערקאננטע איך עס נור האלב אונד האלב, דענן אין מיינער פיעבער-היטצע קאָננטע איך מיך איהרער ניכט זאָ גענויא ערינערען, ערסט אלס מיר דאנן עטוואס בעססער וואורדע, אונד איך אין מיינען שלאפּלאָזען נעכטען פיעל נאכדענקען קאָננטע, וואר מיר אללעס קלאר געוואָרדען. דיא אדריעננע איזט אליזאָ היער, אונד נון מוס איך זאגען, ווער זיא אייגענטליך איזט."

"וויר וויססען עס שאָן אויך אָהנע זיא!" (ריעף ווילליאם צאָרניג.)

"לאססען זיא דיא קראנקע פרויא אויסשפּרעכען!" (זאגטע בעניאמין.)

"גיעטאנד קאנן דיעזע געשיכטע זאָ גענויא קעננען, אלס איך, איך דיענטע בייא אדריעננעס פאטער, נעמליך בייא העררן טעמפּעלטאָן, איך דיענטע בייא אדריעננעס מוטטער — אונד דיענטע אויך בייא אדריעננעס גראָס-מוטטער. . ."

"בייא אדריעננעס גראָס-מוטטער? (ריעף יעטצט בעניאמין מיט האָכסטער נייגיערדע.) זיא דיענטען בייא לעא אונד אויך בייא איהרער מוטטער, זיא האבען דיא מוטטער פאָן לעא געקאננט?"

"וואס רעדען זיא דא פאָן לעא? "מאריע" וואָללען זיא זאגען; זיא האט מאריע געהייסען! ערצעהלטע איך איהנען דען ניכט, דאס איך שאָן צו מיינעם 16-טען יאהרע בייא איינער נישען אלטען דאמע אונד איהרער טאָכטער אין דען דיענסט געטרעטען וואר (זיעהע 70-טע פאָרטזעטצונג) אונד דאס . . ."

דיא קראנקע וואָללטע וייטער שפּרעכען, אבער דא טראט פלאָטצליך וויעדער דער גיטער-דירעקטאָר איין אונד זאגטע: "גנעדיגער העדר! ענטשולדיגען זיא, דאס איך זיא וויעדער שטאָרע. מאן האט זאָעבען אין אונזערעס וואלדע איינען זעהר געפירכטעטען רייבער איינגעפאנגען!"

"שאָן גוט! (ריעף בעניאמין אונגעדולדיג) זאלל מאן איהן איינסטוויילען איינשפּערען! ערצעהלען זיא נור וויי-טער, פרויא עלטאָן, דענן מיין הערץ רייסט פאָר אונגעדולד, דא זיא פאָן איינער אלטען דאמע אונד איהרער טאָכטער שפּרעכען. אליזאָ ניכט לעא, זאָנדערן מאריע האט זיא געהייסען?"

"ביטטע אום פערצייהונג! נור נאָך איין פאאר וואָרטע! (זאגטע דער דירעקטאָר.) דער נאמע דעס רייבערס איזט אנטאָן, ער וואר איינמאל דער קאמעראד דעס געפירכטעטען רייבערס יאקאָב. בייא זיינעם ערווישען זאגטע ער אויס, ער וואָללע נאָך דעם אָרטע זיבע וואנדערן, אום דאָרט איינע פרויא, נאמענס לעא, אויפצווזובען, ער האבע איהר וויכטיגעס מיטצוטהיילען."

"הימטעל אונד ערדע! (ריעף בעניאמין, אינדעם ער פאָר שפּאננונג אונד אייפערונג מיט דען פיסען שטאמפּפטע) האט זיך דענן עבען אין דיעזען טאגען דיא גאנצע וועלט געגען מיין געהירן פערשוואָרען! וויל מאן מיך מיט דען פיעלען געהיימניססען אונד ענטדעקונגען צום וואהנזינגע טרייבען? ווענן איין צופאלל איינמאל איינטריטט, איזט עס עבען נור איין צופאלל, אבער ווענן זאָ פיעלע מערקווירדיגע צופעללע אויף איינ-